

Innst. S. nr. 38

(1999-2000)

Innstilling fra forsvarskomiteen om visse organisasjonsendringer m.v. i Forsvaret

St.prp. nr. 89 (1998-1999)

Til Stortinget

1. INNLEDNING

I proposisjonen legger Regjeringen frem forslag til endringer i Forsvarets styrkestruktur. Endringene innebærer utfasing av materiell som ikke lenger skal inngå i krigsstrukturen, og nedleggelse av eventuelt tilknyttede avdelinger/elementer. Hensikten er å redusere driftsutgiftene og frigjøre ressurser til annen prioritert virksomhet i Forsvaret. Proposisjonen omhandler følgende forslag:

- Utfasing av F-5 jagerfly og nedleggelse av avdelinger/elementer tilknyttet F-5.
- Utfasing av 8 STORM-klasse missiltorpedobåter.
- Utfasing av 2 KOBHEN-klasse undervannsbåter.

Proposisjonen inneholder også to saker til orientering:

- Mobiliseringslagring av alt kanonluftvern L-70, og stans av styrkeproduksjon til L-70.
- Allierte treningsentre.

For utviklingen av Forsvarets styrkestruktur skal følgende hovedretningslinjer legges til grunn: Helhet, handlefrihet, nøkternhet og evne til fellesoperasjoner.

Følgende hovedforutsetninger ligger til grunn for de foreslåtte endringene i Forsvarets styrkestruktur:

- Forsvarets driftsutgifter skal reduseres ved at materiell med minimal framtidig funksjon skal fases ut, eventuelt langtidslagres. Dette gjelder systemer
  - som nærmer seg slutten på sin tekniske levealder,
  - som er teknologisk foreldet, ved at det finnes annet og vesentlig bedre materiell, eller at konseptet for anvendelse av militære styrker er i utvikling bort fra de aktuelle systemene,

- der Forsvaret har, eller i de nærmeste år vil innføre, materiell med vesentlig bedre yteevne.
- Eksisterende infrastruktur skal utnyttes optimalt.
- Personellressursene i ny struktur skal nøye harmoniseres til framtidige oppgaver.

Med utfasing forstås i proposisjonen at Forsvaret slutter å operere og/eller vedlikeholde materiellet, i den hensikt at materiellet senere skal avhendes eller destrueres.

2. ENDRINGER I LUFTFORSVARETS ORGANISASJON

Utfasingen av F-5 jagerfly og nedleggelse av 336-skvadron er en oppfølging av Innst. S. nr. 245 (1997-1998), jf. St.meld. nr. 22 (1997-1998).

I St.prp. nr. 1 (1998-1999) ble det gjort framlegg om å ta F-5 jagerfly ut av fredsdriften. Et flertall i forsvarskomiteen forutsatte i Budsjett-innst. S. nr. 7 (1998-1999) at Forsvarsdepartementet kom tilbake til Stortinget med denne saken på et tidligst mulig tidspunkt, og at virksomheten ved 336-skvadronen skulle opprettholdes inntil Stortinget hadde truffet sin avgjørelse.

336-skvadronen har i dag status som en mobiliserbar jagerflyskvadron for elektronisk krigføring (EK). Den har en begrenset kapasitet innen område luftforsvar. Skvadronen har ikke vært prioritert med hensyn til utdanning og tilbeordning av personell, og skvadronen kan ikke løse de oppdrag som er definert for avdelingen på en tilfredsstillende måte.

Luftforsvarets personellsituasjon med hensyn til flygere og teknisk personell er slik at forsvarsgrenen har store problemer med å utnytte jagerflyvåpenets fulle kapasitet. Den anstrengte personellsituasjonen inntreffer samtidig som det er behov for å bygge opp

kompetanse på F-16 Mid-Life Update (MLU). Mid-Life Update er planlagt gjennomført i tiden frem til og med 2001. Utfasing av F-5 vil frigjøre personell og økonomiske ressurser som på sikt vil understøtte opplæring og trening på F-16.

Departementets forslag innebærer at 52 stillinger legges ned ved 336-skvadronen. I tillegg vil minimum 43 stillinger i støtteapparatet ved Rygge hovedflystasjon, samt 7 stillinger ved Luftforsvarets forsyningskommando (LFK) legges ned, totalt 102 stillinger. Av disse er ca. 60 stillinger besatt. Det planlegges derfor med følgende nettoreduksjon i årsverk:

- 336-skvadron, Rygge hovedflystasjon: ca. 30 årsverk.
- Vedlikeholdsgruppen, Rygge hovedflystasjon: ca. 25 årsverk.
- Luftforsvarets forsyningskommando: ca. 5 årsverk.

Generell mangel på flygere, teknikere og forvaltningspersonell i Luftforsvaret gjør at det er mulig å innplassere personellet i vakante stillinger. Det forventes derfor at det ikke vil oppstå overtallighet ved Rygge flystasjon eller ved Luftforsvarets forsyningskommando.

Samlet innsparingspotensiale for tiltaket er beregnet til ca. 360 mill. kroner. Beregningene er basert på nåverdimodellen over 10 år og med 7 pst. diskonteringsrente. Driftsreduksjonene fordeler seg som følger:

- 336-skvadron, Rygge hovedflystasjon: ca. 280 mill. kroner.
- Vedlikeholdsgruppen, Rygge hovedflystasjon: ca. 65 mill. kroner.
- Luftforsvarets forsyningskommando: ca. 15 mill. kroner.

Forsvarets overkommando vurderer mulighetene for å benytte et antall F-5 jagerfly i forbindelse med testing av Norsk sjømålsmissil (NSM). Dette har ingen direkte innvirkning på utfasing av F-5 i krigsstrukturen eller nedleggelse av 336-skvadron. Norsk sjømålsmissilprøvene vil imidlertid ha personell- og driftsmessige konsekvenser som innebærer at innsparingene eventuelt skyves noe frem i tid.

3. ENDRINGER I SJØFORSVARETS ORGANISASJON

3.1 Utfasing av STORM-klasse missiltorpedobåter

Sjøforsvaret hadde opprinnelig 20 missiltorpedobåter (MTB) av STORM-klassen. Siden 1992/1993 er det blitt gjennomført en gradvis utfasing av fartøyer. Forsvaret har i dag 8 missiltorpedobåter igjen av denne

klassen. I 1998 ble de 4 siste operative fartøyene overført til mobiliseringsstatus. Bakgrunnen for denne beslutningen var behovet for å redusere Forsvarets driftsutgifter, samt prioritering av den framtidige styrkestrukturen.

En utfasing av fartøyene vil ikke innebære konsekvenser for dagens operasjonsmønster i Sjøforsvaret. Strukturen er gradvis endret og tilpasset et nytt seilingsmønster gjennom utnyttelse av missiltorpedobåtene i HAUK-klassen. Utfasingen har ikke avgjørende operative konsekvenser i forhold til Sjøforsvarets oppdrag og framtidige operative konsept.

Forslaget om utfasing av STORM-klassen innebærer også utfasing av de våpensystemene som er tilknyttet fartøyene: 76 mm tårnkanon og sjømålsmissil Penguin MK 1.

Når utfasingen er gjennomført anslås det at 30. MTB-flotilje kan reduseres med 5 årsverk. Med hensyn til personellmessige konsekvenser forventes det at friggitt personell kan innplasseres i andre stillinger i Sjøforsvarets organisasjon for å dekke opp for vakanter og avgang.

Beregninger etter nåverdimodellen med tidshorisont på 10 år og diskonteringsrente på 7 pst. gir et innsparingspotensiale på ca. 30 mill. kroner. Kostnadene ved en anbefalt utfasingsplan er iberegnet.

3.2 Utfasing av 2 undervannsbåter av KOBHEN-klassen

Sjøforsvaret har i dag 12 undervannsbåter, 6 av UCA-klassen og 6 av KOBHEN-klassen. Av disse er 6 under kommando med full bemanning. De øvrige fartøyene er til vedlikehold eller ligger i opplag uten bemanning.

Sjøforsvaret opererer med et øvings- og treningsmønster som utnytter 4 undervannsbåter av KOBHEN-klassen, 2 er i operativ drift og 2 er inne til vedlikehold. De 2 fartøyene som foreslås utfaset har de senere årene hatt mobiliseringsstatus. Den foreslåtte utfasingen vil ikke få konsekvenser for dagens operasjonsmønster eller ha avgjørende operative konsekvenser i forhold til Sjøforsvarets oppdrag og framtidige operative konsept.

Da fartøyene som fases ut er på mobiliseringsstatus forventes det ingen personellmessige konsekvenser. Tiltaket vil gi innsparing av de kostnader som er forbundet med minimumsvedlikeholdet.

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslagene innebærer samlet at Forsvarets organisasjonsplan fred (OPL/F) kan reduseres med ca. 105 stillinger. Gjennomføringen av behovs- og funksjonsanalyser vil bidra til å klargjøre detaljene med hensyn til de personellmessige konsekvensene, herunder eventu-

ell overtallighet. Personellmessige konsekvenser vil bli behandlet i henhold til gjeldende regelverk og i samarbeid med de ansattes organisasjoner, Forsvarets personellforvaltning og Ressursorganisasjonen.

Forslagenes innsparingspotensiale er beregnet å være ca. 390 mill. kroner over en tiårsperiode. Selv om berørt personell skal forbli i organisasjonen, er kostnadene forbundet med personellutgiftene tatt med som en reell innsparing.

Departementet har vurdert om forslagene har distriktmessige konsekvenser som tilsier nærmere utredning og eventuelle avbøtende tiltak. De berørte kommunene ligger utenfor det fastsatte området for distriktspolitiske virkemidler. Med utgangspunkt i øvrig militær virksomhet i berørte kommuner, er det departementets vurdering at forslagene ikke medfører betydelige distriktmessige konsekvenser.

Materiell som fases ut vil bli avhendet av forsyningskommandoene i henhold til gjeldende regler for avhending av forsvarsmateriell. Forsvarsdepartementet vil vurdere nærmere hvilken form for avhending som er mest hensiktsmessig for de aktuelle materielltypene.

5. SAKER TIL ORIENTERING

a. Mobiliseringslagring av alt kanonluftvern L-70, stans av styrkeproduksjon til L-70

Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa har gitt økt varslings tid. Luftvernet kan derfor i større grad enn tidligere være basert på mobiliseringsenheter. Krigsstrukturen for L-70 består av 10 batterier som settes opp ved mobilisering. På hovedflystasjonene Ørland, Bodø og Bardufoss er det i organisasjonsplan fred (OPL/F) en kadre av stadig tjenestegjørende personell som utgjør kjernen i avdelingens krigsoppsetninger for L-70.

På bakgrunn av anbefaling fra forsvarssjefen har departementet gitt sin tilslutning til at styrkeproduksjonen til kanonluftvern L-70 med tilhørende ildledningssystem stanses. Dette innebærer at alt L-70-materiell med tilhørende radarsikter (FCS 2000) settes på mobiliseringsstatus og langtidslagres.

En styrt avvikling av styrkeproduksjon og mobiliseringslagring av kanonluftvern L-70 er et betydelig bidrag til Luftforsvarets tilpasning til endrede rammebetingelser og Forsvarets anstrengte driftssituasjon. Ved dette tiltaket frigjøres ressurser som kan settes inn i høyere prioritert virksomhet.

Så lenge våpensystemet inngår i Luftforsvarets krigsstruktur må det treffes tiltak for å opprettholde og videreføre den operative kompetansen. Dette oppnås ved at en avdeling tillegges funksjonen som treningssenter for L-70. Treningssenteret vil være ansvarlig for planlegging og gjennomføring av repetisjonstrening, og vil bidra til å opprettholde kompetansen og en tilstrekkelig kvalitet på krigsoppsetningene.

Avvikling av styrkeproduksjonen vil innebære at kvaliteten og kvantiteten på L-70-avdelingene gradvis vil bli redusert. Det anslås at personellstyrken i krigsoppsetningene reduseres tilsvarende ett batteri hvert 2H år. Om 10 år vil styrken være om lag halvert i forhold til dagens oppsetninger.

Stillingsrammene for de aktuelle L-70-elementene som berøres av stans i styrkeproduksjonen utgjør ca. 100 stillinger, hvorav ca. 80 stillinger er besatt. Disse fordeler seg med ca. 20-25 årsverk på hver av hovedflystasjonene Bardufoss, Bodø og Ørland, og til sammen ca. 15 årsverk ved Rygge hovedflystasjon og Luftforsvarets skolesenter Stavern. Av disse årsverkene utgjør ca. 0 fast tilsatt personell. Ca. 10 stillinger planlegges videreført i treningssenteret for L-70. Dette innebærer at beslutningen gir en innsparing på ca. 90 stillinger.

De økonomiske konsekvensene er etter nåverdimo-dellen beregnet til å ha et innsparingspotensiale over 10 år på ca. 2700mill. kroner.

Departementet har vurdert om beslutningen har distriktmessige konsekvenser som tilsier nærmere utredning og eventuelle avbøtende tiltak. Hovedflystasjonene Ørland, Bodø og Bardufoss ligger innenfor det fastsatte området for distriktspolitiske virkemidler. Med utgangspunkt i øvrig militær virksomhet i berørte kommuner, er det departementets vurdering at beslutningen ikke medfører betydelige distriktmessige konsekvenser.

b. Allierte treningssentre

Forsvarssjefen har anbefalt at Åsegarden, Steinkjersannan og Voss garnison tillegges funksjonen som allierte treningssentre. For å tilby våre allierte en tilfredsstillende standard er det behov for oppussing av 2 forlegningsbrakker på Steinkjersannan, samt oppføring av et nytt kjøkken med spisesal for ca. 120mill. kroner. Årlige driftsutgifter for de tre garnisonene er beregnet til ca. 50mill. kroner. Mulighetene for å få kostnadene dekket gjennom NATOs sikkerhets- og investeringsprogram vil bli vurdert.

På bakgrunn av forsvarssjefens anbefaling har departementet gitt sin tilslutning til at Åsegarden, Steinkjersannan og Voss garnison tillegges funksjonen som allierte treningssentre. Garnisonene vil inngå i det totale tilbud som gis til våre allierte om vintertrening i Norge. Øvrige tilgjengelige fasiliteter kan fortsatt benyttes hvis dette er praktisk mulig.

6. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Grethe Fosslie, Bjørn Tore Godal, Gunnar Halvorsen og Anne Helen Rui, fra Fremskrittspartiet, lederen Hans J. Røsjarde og Per Ove Width, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Einar Holstad, fra Høyre, Ingvald Godal, og

fra Senterpartiet, Anne Enger Lahnstein, viser til sine merknader til de enkelte saker komiteen har til behandling.

6.1 Utfasing av F-5 jagerfly og nedleggelse av 336-skvadron

Komiteen viser til at denne saken er en oppfølging av bl.a. Innst. S. nr. 249 (1997-1998), jf. St.meld. nr. 22 (1997-1998), samt Budsjett-innst. S. nr. 7 (1998-1999), jf. St.prp. nr. 1 (1998-1999). I Budsjett-innst. S. nr. 7 (1998-1999) forutsatte et flertall i komiteen at departementet skulle komme tilbake til Stortinget med denne saken og at virksomheten ved 336-skvadronen skulle opprettholdes inntil Stortingets avgjørelse ville foreligge.

Komiteen har merket seg at F-5 ikke lenger kan regnes som et effektivt stridsmiddel i moderne krigføring, og at 336-skvadronen ikke har vært prioritert med hensyn til utdanning og til beordring av personell, og at skvadronen ikke kan løse de oppdrag som er definert for avdelingen på en tilfredsstillende måte.

Komiteen har merket seg at departementet viser til at på grunn av F-16 Mid-Life-Update (MLU) og ressursituasjonen så tilfredsstillende ikke Luftforsvaret NATOs krav med hensyn til antall flytimer pr. år. Komiteen er derfor enig i at utfasing av F-5 vil frigjøre personell og økonomiske ressurser som på sikt vil avhjelpe denne situasjonen. Komiteen har i denne sammenhengen merket seg at samlet innsparingspotensiale er beregnet til ca. 360 mill. kroner over 10 år.

Komiteen viser til at testingen av Norsk Sjømålsmissil kan få konsekvenser for utfasingen av et mindre antall F-5-fly. Komiteen viser til merknader om dette i Budsjett-innst. S. nr. 7 (1999-2000).

6.2 Utfasing av STORM-klasse missiltorpedobåter

Komiteen viser til at STORM-klassen ble anskaffet som en oppfølging av Flåteplanen av 1960, og at fartøysklassen har vært i operativ tjeneste i ca. 35 år, og at av de 8 gjenværende fartøyer ble 4 fartøyer satt på mobiliseringsstatus i 1998. Komiteen viser videre til at forslaget om utfasing er i henhold til gjeldende langtidsmelding, og at dette ikke vil innebære konsekvenser for dagens operasjonsmønster i Sjøforsvaret.

Komiteen er derfor enig i at de resterende 8 missiltorpedobåtene av STORM-klassen fases ut innen 31. desember 1999.

6.3 Utfasing av to undervannsbåter av KOBHEN-klassen

Komiteen viser til at planer om utfasing av to undervannsbåter av KOBHEN-klassen ble omhandlet i gjeldende Langtidsmelding, samt Budsjett-innst. S. nr. 7 (1996-1997), jf. St.prp. nr. 1 (1996-1997). Komiteen har merket seg at hensikten med tiltaket er å bidra til innsparing av driftskostnader, og at KOB-

BEN-klassen ble anskaffet som en oppfølging av Flåteplanen av 1960.

Komiteen har videre merket seg at utfasingen ikke får konsekvenser for dagens operasjonsmønster i Sjøforsvaret, eller ha avgjørende operative konsekvenser i forhold til oppdrag eller framtidige konsept.

Komiteen er derfor enig i at 2 KOBHEN-klasse undervannsbåter fases ut innen 31. desember 1999.

6.4 Mobiliseringslagring av alt kanonluftvern L-70, stans av styrkeproduksjon til L-70

Komiteen viser til at saken fremmes for Stortinget som orienteringssak, og at Stortinget behandlet Luftforsvarets krigsstruktur og fredsorganisasjon gjennom Innst. S. nr. 244 (1997-1998), jf. St.prp. nr. 45 (1997-1998).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, har merket seg at endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen medfører at luftvernet i større grad enn tidligere kan være basert på mobiliseringsenheter grunnet økt varslingsstid og at Luftforsvaret i dag ikke har noen stående luftvernsberedskap i fredstid.

Flertallet har merket seg at en styrt avvikling av styrkeproduksjon og mobiliseringslagring av L-70 systemet er et betydelig bidrag til Luftforsvarets tilpasning til endrede rammebetingelser og Forsvarets anstrengte driftssituasjon. Flertallet viser til at dette er beregnet å ha et innsparingspotensiale over 10 år på ca. 270 mill. kroner.

Flertallet tar til etterretning at det iverksettes mobiliseringslagring av alt kanonluftvern L-70 og stans av styrkeproduksjon til L-70.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til et foredrag av daværende luftverninspektør, brigader T. A. Sandli i Oslo Militære Samfunn 9. oktober 1998, der det fremgikk at L-70-systemet nylig har gjennomgått et MLU-program til en pris av nesten 1 mrd. kroner, og at systemet i dag fremstår som "en meget avansert løsning ..., ikke bare mot fly, men også mot styrte våpen og roboter som leveres fra fly". Disse medlemmer vil videre peke på at for øyeblikket er L-70 det eneste våpensystem i Forsvaret som har en reell mulighet til å bekjempe slike moderne våpensystemer. Disse medlemmer har videre merket seg at Generalinspektøren for Luftforsvaret i et foredrag i Oslo Militære Samfunn 22. november i år sa "at det ble beordret stans i styrkeproduksjon av maskiner fra 1. august i år". Disse medlemmer er meget betenkt over at slike tiltak allerede er iverksatt uten Stortingets formelle samtykke, og minner i denne sammenheng om Grunnlovens §25 "(Rigets Land- og Sømagt). Den må ikke forøges eller forminskes, uden Stortingets samtykke." Disse medlemmer er også bekymret over manglende lagringsmuligheter for

materiellet, og stiller seg tvilende til om de beskrevne planer for lagring og avfukting lar seg gjennomføre på en teknisk tilfredsstillende måte og at det gis tilstrekkelige bevilgninger til formålet.

En ordning slik departementet foreslår forutsettes at det er fagpersonell som er villig til å gå inn i stillingene som kreves for å opprettholde kompetansen samt at det forutsettes tilført midler til repetisjonsøvelser som gir en forsvarlig øvingsfrekvens.

Disse medlemmer mener derfor at det vil være uheldig å iverksette mobiliseringslagring og stans av styrkeproduksjon av L-70 på det nåværende tidspunkt, og at en slik beslutning må tas etter at en eventuell ny forsvarsstruktur er vedtatt i forbindelse med neste langtidsmelding. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Mobiliseringslagring av alt kanonluftvern L-70 og stans av styrkeproduksjon til L-70 iverksettes ikke."

Komiteens medlem fra Høyre mener at det er uakseptabelt at det gjøres vesentlige endringer som berører krigsstrukturen uten at Stortingets samtykke er innhentet på forhånd, slik det er skjedd i denne saken. Dette medlem tar for øvrig forsvarssjefens anbefaling og departementets beslutning i denne orienterings-saken til etterretning, og forutsetter at den gjennomføres i samsvar med de oppgitte forutsetningene når det gjelder lagring av materiellet og videreføring av den operative kompetansen.

6.5 Allierte treningsentre

Komiteen har ingen merknader.

7. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Mobiliseringslagring av alt kanonluftvern L-70 og stans av styrkeproduksjon til L-70 iverksettes ikke.

8. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran, og rå Stortinget til å fatte slikt

vedtak:

I

F-5 jagerfly fases ut og 336-skvadron legges ned innen 1. juli 2000.

II

Åtte STORM-klasse missiltorpedobåter fases ut innen 31. desember 1999.

III

To KOBHEN-klasse undervannsbåter fases ut innen 31. desember 1999.

Oslo, i forsvarskomiteen, den 25. november 1999

Hans J. Røsjorde
leder

Per Ove Width
ordfører

Bjørn Tore Godal
sekretær